بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2022/HC-A/31
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** އަސްލަމް ނާޒިމް، މއ. ވައިލެޓްމާގެ / މާލެ
- **އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ފަރާތް:** ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** ޑައިމޯފިން ޓްރެފިކްކުރުން

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީސް:
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
އިސްފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީމް
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

ނިންމި ތާރީޚު: 19 ޝަޢުބާން 1445 / 29 ފެބްރުއަރީ 2024

ހައިކޯޓުގައި ގަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު:

15 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1443

18 ޖަނަވަރީ 2022

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ގަޟިއްޔާ:

- ނަންބަރު: 190/Cr-C/2020
- ނިންމި ކޯޓު: ކްރިމިނަލް ކޯޓު
- ބާވަތް: ޑައިމޯފިން ޓްރެފިކްކުރުން
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 30 މާރިޗު 2020
- ނިމުނު ތާރީޚު: 28 ސެޕްޓެމްބަރު 2021

އިސްތިއުނާފުވި ފަރާތް

އަސްލަމް [illegible]، [illegible] / މާލެ

ވަކީލް: އަލްއުސްތާޛް އަޙްމަދު [illegible]، [illegible]
[illegible]

އިސްތިއުނާފުގެ ދެފުރިޔާ ފަރާތް

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

ވަކީލް: ސީނިއަރ ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ އަލްއުސްތާޛް
[illegible] އިބްރާހީމް، ސީނިއަރ ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ
އަލްއުސްތާޛާ [illegible] [illegible]، ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ
އަލްއުސްތާޛް އަޙްމަދު ނައުފަލް

ބަލާ – ޑައިމޯފިން ޓްރެފިކްކުރުން - United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) އިން ނެރެފައިވާ *Guidelines on Representative Drug Sampling*

ފަނޑިޔާރު [illegible] [illegible] ރައުޔު (މިރައުޔަށް [illegible] [illegible] [illegible] އަދި ފަނޑިޔާރު [illegible]
[illegible] [illegible] ތާއީދު ކުރައްވައެވެ.)

ތަޢާރަފު:

1. މިއީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:190/Cr-C/2020 ޤަޟިއްޔާ [illegible] ނިންމާފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] / [illegible] [illegible][1] (މީގެ ފަހުން "[illegible] [illegible]" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް") ގެ ފަރާތުން އެޤަޟިއްޔާ [illegible] ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމުން [illegible] [illegible]. މިޤަޟިއްޔާގެ އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތަކީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް (މީގެ ފަހުން "ދައުލަތް" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތް") އެވެ.

މައްސަލައިގައި ކަށަވަރުވެފައިވާ ގޮތް:

2. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަސްތުވާތަކެތި އެތެރެކޮށް ވިޔަފާރި ކުރާކަމަށް 30 ޖަނަވަރީ 2020 ވަނަ ދުވަހުގެ އިންޓެލިޖެންސް މަޢުލޫމާތެއް ލިބުނެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދުވަހުން، 06 ފެބްރުއަރީ 2020 ގެ 22:27 ގައި، [illegible] [illegible] ދިރިއުޅޭ [illegible] [illegible] [illegible] ފަންގިފިލާގައި ހުންނަ [illegible] އެޕާރޓްމަންޓް ކޯޓު އަމުރެއްގެ ދަށުން ޕޮލިހުން ބަލައިފާސްކުރިއެވެ.

3. މި އެޕާރޓްމަންޓްގައި ހުރި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަސްތުވާތަކެތި [illegible] ކޯޓު އަމުރުގެ[2] ދަށުން ޕޮލިހުން [illegible]. މި ބަލައިފާސްކުރުމުން ފެނުނު މަސްތުވާތަކެތީގެ ތެރޭގައި، [illegible] [illegible] [illegible] 18 (އަށާރަ) [illegible] [illegible] ޖުމްލަ 1.9676 ގްރާމް ޑައިމޯފިން އާއި މި ބަލައިފާސްކުރުމުގެ ތެރެއިން ފެނުނު ޕްލާސްޓިކް [illegible] ތެރެއިން ފެނުނު 145 (ސަތޭކަ

---

[1] A146899

[2] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/HA/2020/73 ކޯޓު އަމުރު (ނެރުއްވުނު 06 ފެބްރުއަރީ 2020)

ސާޅީސް ފަހެއް) [illegible] ޕެކެޓުގައި ޖުމްލަ 16.2844 ގްރާމް ޑައިމޯފިން ހުރިކަން އެނަލިސިސްގެ ރިޕޯޓުން ދޭހަވެއެވެ.

4. އެގޮތުން، ގާނޫނު ނަންބަރު 17/2011 (މަސްތުވާތަކެތީގެ ގާނޫނު) ގެ 137 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) އާއި އެގާނޫނުގެ 105 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 160 ވަނަ މާއްދާއާ ހަވާލާއި، އެގާނޫނުގެ 105 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުންނާއި، 158 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ޑައިމޯފިން ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ދަޢުވާ އަސްލަމް ނާޖިހުގެ މައްޗަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ޝަރީޢަތްކުރުމަށް އުފުލިއެވެ.[3]

5. ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ މި ދަޢުވާ އަސްލަމް ނާޖިހުގެ މައްޗަށް ސާބިތުވާ ކަމަށެވެ.

ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ނިންމި ގޮތް:

6. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު:190/Cr-C/2020 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމުގައި އަސްލަމް ނާޖިހުއާއި ގުޅޭ ގޮތުން ކަނޑައަޅާފައިވަނީ،

> "ދެންފަހު، ދައުލަތުން .... [illegible] އަސްލަމް ނާޖިހު އާއި ....ގެ މައްޗަށް
> ހުށަހަޅާފައިވާ ޑައިމޯފިން ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް [illegible] [illegible]، ....
> (5) މިމައްސަލާގައި ދަޢުވާ [illegible] [illegible] އަސްލަމް ނާޖިހު ދިރިއުޅޭ [illegible]
> [illegible]
> [illegible]
> [illegible]
> [illegible] 18 (އަށާރަ)
> [illegible] ޕެކެޓުގައި ޖުމްލަ 1.9676 ގްރާމް ޑައިމޯފިން ހުރިކަމާއި، [illegible]
> [illegible] 145 (ސަތޭކަ ސާޅީސް ފަހެއް) [illegible] ޕެކެޓުގައި
> 16.2844 ގްރާމް ޑައިމޯފިން ހުރިކަން [illegible] ރިޕޯޓުން ދޭހަވާތީ، ދައުލަތުން
> ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible]، ގާނޫނު އަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި [illegible]
> [illegible] ސާބިތުވެފައިވާތީ،
> ޑައިމޯފިން ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ކުށުން [illegible]، އަސްލަމް ނާޖިހު
> ކުށްވެރިއެއްކަމަށް ކަނޑައަޅަމެވެ،

---

[3] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145/DF/2020/136 ދަޢުވާ ހުށަހެޅި ތާރީޚު (30 [illegible] 2020)

> (6) [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2011 (މަސްތުވާތަކެތީގެ ޤާނޫނު) ގެ 137 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި އެޤާނޫނުގެ 105 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި ހަވާލާދީ، އެޤާނޫނުގެ 105 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން [illegible]/ ޑައި.އެސިޓައިލްމޯފީންގެ، އަސްލަމް ނާޒިމް އުމުރަށް ޖަލަށްލުމަށާއި، -/100،000 (އެއްލައްކަ) ރުފިޔާއިން ޖޫރިމަނާ ކުރުމަށް ޙުކުމްކުރުން ..... މިފަދައިން ނިންމުމެވެ."

މިފަދައިންނެވެ. އަސްލަމް ނާޒިމްގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައި [illegible]، އޭނާގެ މައްޗަށް ކުރި ސާބިތު [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible]

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް:

7. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 190/Cr-C/2020 ޤަޟިއްޔާ ގައި އަސްލަމް ނާޒިމްގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައި ހުކުމް ކުރުމުން، އިންސާފުވެރި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއި ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަމަށް ބުނެ، އެޤަޟިއްޔާއިން އޭނާގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތު ކުރި ޙުކުމް އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށްޓަކައި ތިރީގައިވާ ނުކުތާތައް އަސްލަމް ނާޒިމްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅައި [illegible] [illegible] ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހެޅި؛

7.1. **ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ؛** ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 154 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ ގޮތުން ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައެޅުމުގައި، ހުށަހަޅާފައިވާ ދިފާޢުތަކާއި [illegible] [illegible] ހެކިވެރިންގެ ހެކިބަހަށް ފުރިހަމައަށް [illegible] ނުލައި ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ނިންމާފައިވާކަމުން [illegible] ނުކުތާއެވެ.

7.2. **ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ؛** ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/SC-A/23 ޤަޟިއްޔާ އާއި ނަންބަރު 2016/SC-A/21 ޤަޟިއްޔާ އާއި ނަންބަރު 2015/SC-A/03,04 ޤަޟިއްޔާގައި މަސްތުވާތަކެތީގެ ހިޔާޒަތު މަސްއޫލިއްޔަތު އުފުލަންޖެހޭ ހަމަތަކުގެ ގޮތުގައި

ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ފީސާއި ހަރަދާއި ޖޫރިމަނާ ކުރި ސާބިތުވާކަމަށް ނިންމާފައިވާކަމަށްބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

.7.3 **ތިންވަނަ ނުކުތާއަށް؛** ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2011 (މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 9 ވަނަ މާއްދާ އާއި އެ ޤާނޫނުގެ ([illegible]) 143 ވަނަ މާއްދާގައި މަސްތުވާ އެއްޗެއް އަތުން ފެނުނުކަމަށް ބަލަންޖެހޭގޮތް ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލު އެއްވެސް ގޮތަކުން ވެސް [illegible] މަސްތުވާތަކެތި ގުޅުން ހަން ނުވަތަ ގޮތް ނުވަތަ ބޭނުން ނުވަތަ ނުވަތަ، މަސްތުވާތަކެތި އަތުގައި ހުރިކަމަށް ބަލައި، ކުރީ ޝަރީޢަތުން ނިންމާފައިވާކަމަށްބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

.7.4 **ހަތަރުވަނަ ނުކުތާއަށް؛** Knowledge (އެނގުމުގެ ރުކުން) ސާބިތުކުރަން އެއްވެސް ހެކިއެއް ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައި ނުވާކަން، އަދި ކޯޓުގައި ހިއްސާކުރެވުނު އެނގުން ބެއްލެވުން އަތުވެއްޖެކަން ޝަރީޢަތުން ކުރިޔަށްގެންދެވުނު މަސްތުވާތަކެތި އެއްޗެއްކަން ދެނެގަތުމަށް ނުވަތަ ގޮތަކަށް ނުވަތަ އެނގުމުގެ އަސާސަށް ފުރިހަމަ ނުވާނޭ، އެހެންކަމުން އެ ޤަރީނާގެ ބުރަދަނާއި ނުވާ މަސްއޫލިއްޔަތު ސާބިތުކުރެވޭނެ ހެކިތަކެއް ނެތި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާކަމަށްބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

.7.5 **ފަސްވަނަ ނުކުތާއަށް؛** ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/HC-A/323 ޤަޟިއްޔާ އާއި ނަންބަރު 2016/HC-A/44 ޤަޟިއްޔާ އާއި ޚިލާފަށް ގޮތަށް އެ ޤަޟިއްޔާ ހުކުމްތަކުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ބާރުވެރި، ޤަރާރުން ބަލާފައިވާ އުސޫލުގެ މަބްދައަށް ނުބަލާ ސާބިތުވާކަމަށް ނިންމާފައިވާކަމަށްބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

7.6. ހަވަނަ ނުކުތާއަކީ؛ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުން، އިންސާފުވެރި ހައްގު ސާބިތުކޮށްދިނުމުގައި ނުވާހިނދު، ކަން ސާބިތުވާކަމަށް ނިންމާފައިވާކަމަށްބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަތައް:

8. އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފު 06 (ހައެއް) ނުކުތާގެ ތެރެއިން، 5 ވަނަ ނުކުތާ ފިޔަވައި، ދެން ހުރި ނުކުތާތަކަށް އަރިއަޅާ ގެންނަން ބޭނުންނުވާކަމަށް 13 ނޮވެމްބަރު 2023 ވަނަ ދުވަހު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބޭއްވުނު ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުގެ ވަކީލު ބުނެފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން، އެނުކުތާތަކާއި ގުޅޭ ގޮތުން މިކޯޓުން އިތުރު ވަކި އިޖުތިހާދެއް ބޭނުން ކުރަންޖެހޭ ކަމަކަށް ނުދެކެމެވެ.

9. އިސްތިއުނާފު 5 ވަނަ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ މައްސަލައިގައި ޖުމްލަ ބަރުދަން ބަލާފައި ކަން ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވަނީ 18 ޕެކެޓު ޑްރަގްގައިވާ 1.976 ގްރާމް ޑައިމޯފިން އަދި ޓެސްޓުގެ ތެރެއިން ފަރުން 145 ޕެކެޓު ޑްރަގްގައިވާ 16.2844 ގްރާމް ޑައިމޯފިން ހިމެނޭކަމަށް ބަލާފައި ދައްކާފައިވެއެވެ.

10. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/HC-A/323 ޤަޟިއްޔާ އާއި ނަންބަރު 2016/HC-A/44 ޤަޟިއްޔާ އާއި ޔޫ.އެން.އޯ.ޑީ.ސީ ރިޕޯޓުގައި އުސޫލު ގޮތުން ކޮންޑިސް ސްޓްރީޓްލެވެލް ޕިއުރިޓީ ސައިންޓިފިކް އެޕްރޯޗުން ލެބޮރޭޓަރީގައި މިންވަރަކީ ޖުމްލަ މިންވަރުގެ ވީ މިންވަރަކަށް ވާންޖެހޭކަމާއި، މިޤާނޫނުގައި 4 ގްރާމްއަށްވުރެ މަދު އަދަދެއް ސައިންޓިފިކް އެޕްރޯޗުން ދަސްކުރުން ބަލައިގެން ކަނޑައެޅުން އެއްގޮތް ވަކިން ބަދަލުކުރަނީ އެއްޗެހީގެ ބަދަލުން 4 ގްރާމްއަށްވުރެ މިންވަރުގެ ޖެހޭނެކަމަށެވެ.

11. އަދި [illegible] [illegible] ގޮތުގައި ކޯޓުން [illegible].

12. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 4 [illegible].

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އުފުލާފައިވާ ނުކުތާ:

13. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible] [illegible] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 190/Cr-C/2020 ޤަޟިއްޔާގެ ހުކުމުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 190/Cr-C/2020 ޤަޟިއްޔާގެ ހުކުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

އިސްތިއުނާފު ނައްދުވާ ފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކަތައް:

14. އިސްތިއުނާފު ނައްދުވާ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުގެ 5 ވަނަ ނުކުތާގެ ޖަވާބުގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ބުނެފައިވަނީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ދެ ޤަޟިއްޔާވެސް ނިންމާފައިވަނީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނާ ގޮތަށް ނޫންކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން މިދެ ޤަޟިއްޔާ މިމައްސަލައާ ގުޅުވައިދޭކަށް ނުޖެހޭނެކަމަށެވެ.

15. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/HC-A/44 ޤަޟިއްޔާގެ ފާހަގަކުރުމުން ނުކުތާތަކުގެ ތެރެއިން (ނ) ގައި، [illegible] ތެރެއިން [illegible] މިންވަރު 4 [illegible] އިތުރު [illegible] ކަމަށް [illegible]. [illegible]، [illegible]. [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/HC-A/323 ޤަޟިއްޔާ [illegible].

16. މިގެ އިތުރުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/HC-A/323 ޤަޟިއްޔާއަކީ [illegible] އަތުން 43 [illegible]. [illegible]. [illegible]، [illegible]. [illegible].

17. މި ޤަޟިއްޔާ ނިންމުމުގައިވެސް މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުންކުރުމުގެ ބައްޔާއި ތަޖުރިބާ ދިރާސާކުރި މިހާރުގެ ބަޔަކު ޝަރީޢަތުން ބޭނު ބަދަލުކޮށް ދެއްވާފައިވާކަމަށް. މީގެ އިތުރުން އެކަން އަމަލުކުރުމުން ދިވެހި ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/77 (މަސްތުވާތަކެތީގެ ޤާނޫނު) ގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވެސް މަސްތުވާތަކެތީގެ ބޭނުން ނިޒާމުގައި އާންމުކޮށް ހުންނަނީވެސް ކަންކަން ބައްޔަކަށްވުރެ ގިނައިން، މިގޮތުން އަމަލުކުރުމުން ޤާނޫނުގައި އެކަން ގެންގުޅުމަށް އަމަލުކުރުން ތަޙުޤީޤުކޮށް ސާބިތުވެއްޖެނަމަ މިއުސޫލު ޤާނޫނުގައި މިކަން ދެކޮށް ހެކިތަކާ ޚިލާފަށް އެއަށް އަމަލުކުރުން އެއްނުވާ އުސޫލާ އެއްގޮތް ސަރީޢަތްގެ ހުކުމެއް ހަމަޖެހިފައި ހުރިހާ ގޮތަކީ ޖުމްލަ ބަދަލުކޮށް ގޮތްނެގުމަށް. މީގެ އިތުރުން ޤާނޫނު ނ. އ. ގެ ދުށުމުގައިވެސް އިސްތިއުނާފުކުރި ޙުކުމުން އެޕީލަށް ހަމަޖެހިގެން ނިންމާފައި އެހެން ކަމުގެ ޙުކުމަށް އެއްކަން ދައްކާނަށް އިސްތިއުނާފުކުރި ޙުކުމް ބަދަލުކުރެވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ޙުކުމް އަދި ގޮތް:

18. އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ޙުކުމަކީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 190/Cr-C/2020 ޤަޟިއްޔާއިން އަސްލަމް ނާޒިމްގެ މައްޗަށް ގެއްލުމުން ޖިނާއީކުރުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ ސާބިތުވާތީ ކަނޑައެޅުއްވާފައިވާ ޤާނޫނީ އިސްތިޢުމާލު އެއްޑޯޒު ގޮތުގެ މަތިންނަކަށް ކަނޑައެޅުއްވާފައިވާ ޙުކުމެކެވެ. ދުވަހުގެ ގޮންޏަކާ އެއްވެސް ސަބަބުން ނެތިކޮށް ކަނޑައެޅުއްވިއެވެ.

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރި ކަންކަން:

19. މިމައްސަލައިގައި ދަޢުވާ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 190/Cr-C/2020 ޤަޟިއްޔާ ނިންމުނު ގޮތުގެ ތަފްޞީލާއި، އެމައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އަސްލަމް ނާޒިމްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކާއި، އެއްކަލަބާއި ދަޢުވާ ދޭހަވާ ހެކިތަކުން ދިފާޢުގެ ހައިޖާގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދެއްކި ހެކިފައިވާ ވާހަކަތަކާއި، މައްސަލައިގައި ދަޢުވާ އެހެނީއި ޤަރާރު ބާރުއަޅާ އަތޮޅަށް ކަމެއްވެސް ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

20.އިސްތިއުނާފީ ފަސްވަނަ ނުކުތާގެ މައިގަނޑު ބަހުސަކީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަސްތުވާތަކެތި ބަރުދަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު:2014/HC-A/323 ޤަޟިއްޔާ އާއި ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2016/HC-A/44 ޤަޟިއްޔާ އާއި [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] މަސްތުވާތަކެތި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު:2014/HC-A/323 ޤަޟިއްޔާ:

21.މިޤަޟިއްޔާ ޤަޟިއްޔާއަކީ [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/77 (މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 2 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި [illegible] މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން، ދިވެހިރާއްޖެއަށް 43 ([illegible]) ކެނަބިސް އޮތް އެތެރެކޮށްފައިވާކަމަށް [illegible] [illegible] [illegible]. މި ޤަޟިއްޔާގައި ހައިކޯޓަށް ކުރިމަތިވި ޤާނޫނީ އެއް ސުވާލަކީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؟

22.[illegible] [illegible] [illegible] ހައިކޯޓުން [illegible]، ޤާނޫނު ނަންބަރު: 17/77 (މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ނ) ގެ [illegible] [illegible]. [illegible]؛

> "[illegible] [illegible]...[4]"

---

[4] ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/HC-A/323 ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] [illegible] (ހ)

ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ޤަވާޢިދުތަކުން 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި "ސަރަހައްދީ އުޞޫލުން" ބަލަންޖެހޭ ބެލުންތަކަށް ބެލުމަށް ބޭނުންކުރާ ޤައުމީ ފާއިދާ ތަޢާރަފް ކުރުމާއި ގުޅިގެން ބަލައިގެން ސަރަހައްދީ ދާއިރާގައި ނޫ ސަރަހައްދީ އުޞޫލު ބަޔާންކުރާ އެކަމެއް ސާބިތު ކުރުމަށްޓަކައި ވީ ހަމައެކަނި ފުރިހަމަ ކަމުގައި ވާތީކަމަށް ބަޔާން ކުރެވިއްޖެ. ހައިކޯޓުގެ އެހެން ޝަރީޢަތެއްގައި ކަނޑައަޅާފައިވަނީ؛

> "އެނގޭ އުސޫލުގެ ގޮތުން މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުންކުރުން ޖިނާއީ ސަރަހައްދީ އުޞޫލުން ކުރެވޭ ކުށެއް ކަމަށް ދެކެވުނަސް އެ ކުށެއް ބޭނުންކުރުން ނުވަތަ ބޭނުން ކުރުމުގެ މަސްތުވާތަކެތި އަދި އެތަކެއްޗާއި ގުޅޭގޮތުން ކުރެވޭ ކުށުގެ ނުވަތަ ބޭނުމުގެ އެއްގޮތަކަށް އެކުށް ގެނައުމަށް ނުވަތަ ނޫނީވެސް އެކަން ބޭނުމަށް ދިނުމަކީ އެކުށް ގެ މަސައްކަތް ތަކެއް ބޭނުންކުރާ ކަމުގައި ވެސް ރާއްޖެ ބޭރުގައި ކުރިއަސް ކުރެވިދާނެ ކުށެކެވެ. ބޭނުންކުރުމާއި އެތަކެތި ކައްކާ ބޭނުންކުރާ ކަމެއް ދުރުގައި ހިނގިއަސް އެއީ ރާއްޖޭގެ ދާއިރާއިން ބޭރުގައި ކުރެވޭ ކުށެއްކަމަށް ނުބެލޭނެއެވެ. ކަމަކީ ވީ ސަރަހައްދީ ގެ ދުވަސްވަރު ގެ ދަށުން ބަލައި ކުރާ ބޭނުންކުރުމާއި ގުޅޭ ކަމެއްގައި ބަލަންޖެހޭ ރާއްޖެ އިން ބޭރުގައި ކުރެވޭ ނަމަވެސް ކަންކަމަކީ ސަރަހައްދީ ކަމުގައި ވާތީ ބޭނުންކުރުމާއި އުސޫލުގެ ގޮތުން މަސްއޫލިއްޔަތުގައި ބެލެވެން ނުޖެ..."[5] ކަމަށެވެ.

23. މިހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހިތުގައި ވަނީ ހައިކޯޓުން ފާއިތުވި ޝަރީޢަތްތަކުގައި ބަޔާންކުރާ މަސްތުވާތަކެތީގެ ގޮތް ބަޔާން ގޮތުގެ އުސޫލުގެ ދިމާއް އަޅާ ކުރެވިފައިވާ ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2011 (މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނު) ގައި ބަޔާން ކޮށްފައި ނުވެއެވެ. ވީމާ، ކުރީގެ ޤާނޫނުގައި ވެސް "ސަރަހައްދީ އުޞޫލު" އެއީ މުހިންމު ދިރާސާ އަދި ކުރެވުނު ޤާނޫނުގެ ދަށުންނެވެ އަދި ކުރަންޖެހޭ އުޞޫލުތަކަށް ބިނާކޮށް އަދި އެ އުޞޫލުން އަދި ކޮށްފައި ނެތް ބެލުމުގެ ގޮތުން ޤާނޫނީ މިގޮތް ކަމަށް ބިނާކޮށް ބަލަން ގޮތް ނެތެވެ.

ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2016/HC-A/44 ޝަރީޢަތް:

24. މިމައްސަލައިގައި، ތަހުމަތު ކުރެވުނު ބަންދުން ފުރަނަ 88 (އަށްޑިހަ) ތަހުމަތު ކުރެވުނު، 46.1242 ގްރާމް ކަނޑިލި ހިމެނޭ ބަލައި ބާރުގެ ދަށުން ތަކެތި، ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2011 (މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނު)ގެ 106 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން، އަދި މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން ކަމަށް ކަނޑިލި ޖެހިގެން ކުރުމުގެ ދައުވާއެކެވެ.

---

[5] ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/HC-A/323 ޝަރީޢަތުގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ (ހ)

25. އެޤަޟިއްޔާގައި ހައިކޯޓު ކުރިމަތީ ކުރި އިސްތިއުނާފުވެރިޔާ، މަސްދަރުތަކުގެ ތަފްޞީލު ކުރުމަށް ޑީ.އެން.އޭ.ޓެސްޓް ކަނޑައަޅާފައިވާ މިންގަނޑާއި އެ މިންގަނޑު ބެއްލެވި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/HC-A/323 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލު ހަމައެކަނި ތަފްޞީލުކޮށްފައިވާ ތަރުތީބު އެއް ކުރި ސާބިތު ކުރުމަށް ބަލައި ދަތިވާ ނުކުތާ ފާހަގަކޮށް ވަނީ ކަމުގައި ފެނެއެވެ.

26. އެޤަޟިއްޔާގައި ހައިކޯޓުން ބަޔާން ކޮށްފައިވަނީ،

> "...ޑީ.އެން.އޭ.ޓެސްޓް...ގެނަތީޖާގައި ބަލައިގަނެ ދިމާކުރާ ކުރެވޭ ދެކޮޅަށް ކަމަށް ބައްލަވާކަމުގައި، އެއްޗެހިވެ، ޑިޖިޓަލް އެވިޑެންސަށް (ފޮޓޯގްރާފިކް ނުވަތަ ވީޑިއޯގްރާފިކް ބަޔާންތަކުގެ ސިފަކަމަށް ބެލި، ކުރެވޭގެ ބޭނުމެއް ނުކުރެވޭ) އާއި ކުރިކޮށް އެވިޑެންސަށް (ސައިންޓިފިކް ތަޙުލީލުތަކުގެ އަދިވެސް ކުރެވޭގެ ބޭނުމެއް ނުކުރެވޭ) ކަން އެނގޭން އޮންނަ ..."[6] ކަމަށެވެ.

27. މިމައްސަލަ ހައިކޯޓުން ނިންމައިދިނުމުގެ ބަޔާން ކޮށްފައިވަނީ، ފަހަރުވާ 88 (އަށްޑިހައަށެއް) ދުވަހު ފަސްކުރުމުގައި ހުރި ކޮންޓެކްސްޓަށް ނިސްބަތްވެފައިވާ ހަމައެކަނި ޑިޖިޓަލް އެވިޑެންސަށް ނުނިސްބަތްކުރެވޭ. ތަފްޞީލުކުރުމުގެ އިންޑިކޭޝަނުން އެއްގޮތަށް ޓެސްޓްކުރުމުގެ ބޭނުން ދިނީ ތަފްޞީލުކުރުމުގެ ވަކިކޮށް. ތަފްޞީލުކުރުމުގައި މަސްދަރުތަކުގެ ބަރުދަން ބަލާފައި ދޫކޮށްލާފައިވާ ޑީ.އެން.އޭ.ޓެސްޓް ވެސް ބަލައިގަނެވޭ ގޮތަކަށް ވިދާޅުވެ ކޮމިއުނިކޭޝަން ތަފްޞީލުކުރުމުގެ ފުރިހަމަ ސިފައެއް ބަލައިގަނެވޭ ބަޔާނާއި ބެލިއިރު، ދެކޮށްފައި ތަފްޞީލުގެ މަސްދަރުތަކަށް ތަފްޞީލު ކުރެވިފައި ބައިތަކުގައި ޝަރީޢަތުން އިއުތިރާފާއި، އެކަށީގެންވާ ދެއްކުން ތަފްޞީލުކުރާފައިވާ މަސްދަރުތަކުގެ ތަފްޞީލު ކުރިޔާގެ ސަރަޙައްދުގައިވެސް ބަލައި އެކިގޮތް ހާމައެއް ފާހަގަކުރެވޭ ސަރަޙައްދު ނުކުތާ، ކުރި ސާބިތު ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތުން ބަޔާން ކުރިޔާގެ ފާހަގަކޮށްފައިވާ މަސައްކަތް ކަމަށެވެ.

---

[6] ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/HC-A/44 ޤަޟިއްޔާގެ ފައިސަލާކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ (ހ)

ޑްރަގް ސެމްޕްލިން ޕޮލިސީ

28. ކުރިން އަމަލު ކުރަމުންދިޔަ، ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/77 (މަސްތުވާތަކެތީގެ ޤާނޫނު) ގައިވެސް އަދި މިހާރު އަމަލު ކުރަމުންދާ ޤާނޫނު ނަންބަރު:17/2011 (މަސްތުވާތަކެތީގެ ޤާނޫނު) ގައިވެސް "ޑްރަގް ސެމްޕްލިން ގައިޑްލައިން" ގެ [illegible] ބަޔާން ކޮށްފައި ނުވެއެވެ. ނަމަވެސް ކުރިން ބަލާފައިވާ ހައިކޯޓުގެ ދެ ޤަޟިއްޔާގައި އަދި [illegible] ބައެއް ޤައުމުތަކުގައި ޑްރަގް ސެމްޕްލިން ގައިޑްލައިނަށް ބައިނަލްއަޤުވާމީ [illegible]. މިސާލު، United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) އިން ނެރުއްވާ *Guidelines on Representative Drug Sampling* އަދި، ރާއްޖޭގެ ޤަވާޢިދަކުން ބަލައިގަންނަ ގައިޑްލައިނެއްކަމުގައި ބަލަންޖެހެއެވެ.

29. ޑްރަގް ސެމްޕްލިން ގައިޑްލައިންގެ [illegible] ޑްރަގް ސެމްޕްލިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. މި ގައިޑްލައިންގެ އެނެކްސް II ގައި ބަޔާންކުރަނީ؛

Sampling on the national/regional/laboratory level

> "…Thus, it is considered inappropriate to recommend a specific sampling procedure for use at the national level. It is up to the national authorities to choose and develop an appropriate fine-tuned sampling strategy, satisfactory to and accepted by all relevant parties (police, prosecutors, courts). However, documentation of the sampling strategy and, when appropriate, provision of written instructions to the police and/ or customs, is strongly recommended."

30. މި ގައިޑްލައިންގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުރެއެވެ. ވީމާ، ފާހަގަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި ގައިޑްލައިން

ދިފާޢަށް ކުރީ ކަން ކަމުއްކަން ބަޔާން ކުރުވުނު. އެ ގައުމުތަކުގެ އެކިއެކި ދިރުމުދަރުމަތުން ތަރައްޤީކުރާ ނަގައިގެން އެއް އުސޫލު އަނެއް އުސޫލާއި ވަސީލަތްތަކުގައިން ވާހަކަ ދެއްކުމަކީ ކުރިއަރާ ކަމުގައި ނުވެވޭ.

31. ޤަސްދަކީ ނާޖާއިޒު ފަރާތުން މިކަމާކަމުގައި ސާބިތު އުފައްދާ ބަލައިލައިފި؛

31.1. ޔޫ.އެން.އެޗް.އާރް.ސީ ގެންގުޅުއްވި އޭރުގެ ގައުމު ހުރިހާ ސާފުކުރެއްވުމަށް ދެންނެވުން ސައިންޓިފިކް އުސޫލުން ތަޙްޤީޤުކުރާ މިންވަރަކީ ޖެހިލުން މިންވަރަކަށްވުރެ މަތީ މިންވަރަކަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

31.2. އަދި ހުރިހާ ސާފުކުރުގެ ގައުމުގައި ކަންތައް އިޖުތިމާޢީކަން ނޫޅޭ އެއް ގޮތް ކަން ފެނުނުއްކަން ތަޙްޤީޤުކުރި ފަރާތުން ދާއިމަކަށް ބުނެދެވޭނެ ކަމެވެ.

31.3. ޝާޒު ގޮތް ސާފުކުރުމަށް ދެންނެވުން ތަޙްޤީޤުކުރާ ކަމުއްކަމުގެ ހިފަކަށް އެއްމަތިން ނުވަތަ ބޭނުންފުޅުން ފުރިހަ ސިފައެއްކަން ބޭނު މަސްލަހަތުގެ ނިންމީ ކަން އަސާސެއްގެ މައްޗަށްކަން ދީނީގޮތުގައި ފުރަގަސްކޮށްދެވޭނެކަމެވެ.

32. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ސާބިތު އުފައްދާ މިކަންކަމަށް ބަލާއިރު، ޔޫ.އެން.އެޗް.އާރް.ސީ ގައުމުތަކުގެ ޖަލްސާގެ ސާފުކުރެއްވުމަށް ދެންނެވުން ސައިންޓިފިކް އުސޫލުން ތަޙްޤީޤުކުރާ މިންވަރަކީ ޖެހިލުން މިންވަރަކަށްވުރެ މަތީ މިންވަރަކަށް ފާހަގަކުރެވޭ ބަޔާން ކުރި ކަންތައްތަކުގައި ނުވަތަ ކަން އުސޫލުގެ ދަށުގައި ކަމެއް ނުބުނެވެ.

33. އިސްތިއުނާފުކުރައްވާ މިކަމުގައިގައި ބުނާ ޝަރީޢަތުގެ ދަށުން ހުށަހަޅުއްވާ އުސޫލަކީ، "ރިސްކުގެ ސިއްޙީ ގޮތުން ޝާޒު" ކަމަށް މިޝަރީޢަތާ ގުޅޭ ފަރާތުން ސާބިތުވެފައިވާ މަޢުލޫމާތުގައި ޝަރުޢީ ދަލީލު ބުނެފައިވެއެވެ. މީގެ ބުނާ ޝަރީޢަތުގެ ފަރާތުން މިސާލު ކަމަށް ބުނު ޤަރާރު އުފެއްދެވުނީ "ރިސްކުގެ ސިއްޙީ ގޮތުން ޝާޒު" ގައި ބޭނުންކުރާ ކަމަށްޓަކައި ފުރުޞަތު ކަމުގައެވެ

ޚިލާފުވިކަމަށް ބުނެއެވެ. [illegible] ސާމްޕްލިންގެ [illegible] [illegible] [illegible] ޑްރަގް ސާމްޕްލިންގ [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] ސާމްޕްލިންގ" ނުވަތަ "[illegible] ސާމްޕްލިންގ [illegible]" ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނޫނެވެ.

34. ހަމައެހެންމެ، ރެންޑަމް ސާމްޕަލްގެ ގޮތުގައި ކޮންމެ [illegible] [illegible] އެއް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވާހަކައެއް ނޫނެވެ.

35. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސާމްޕްލިންގެ [illegible] [illegible] ސާމްޕަލް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސާމްޕަލް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސާމްޕަލް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސާމްޕްލިންގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސާމްޕަލް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދެ އުސޫލަކީ؛

When preparing samples, it is essential that two principles are maintained:

- The properties of the sample are a true reflection of the properties of the population from which the samples were taken.
- Each unit in the population has an equal chance of being selected.

މިއެވެ.

36. މިދެ އުސޫލާއި ޚިލާފަށް ސާމްޕަލް ނެގިކަމަށް [illegible] [illegible] [illegible] އަދި، ސާމްޕަލްގެ ގޮތުގައި [illegible] [illegible] [illegible] ސާމްޕަލް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސާމްޕަލްގެ ގޮތުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސާމްޕަލް [illegible]

37. ދިފާޢުން ބަޔާންކުރަނީ ގައިޑްލައިން ހުރިކަމަށް ބުނާ 18 ޕެކެޖާއި 145 ޕެކެޖެއްގެ ބަރުދަން ބެލުމަށްޓަކައި އެތަކެތީގެ ޖުމްލައިގެ ތެރެއިން 01 (އެކެއް) ސާމްޕަލް ނެގި ނަމަވެސް ވީ ކަމަށާއި 01 (އެކެއް) ސާމްޕަލަކުން ވިސްނައިން އެހެނީ ޖުމްލަ މިންވަރު ބަރުދަން ވީތީ ފަރަށް ތަމްސީލުކުރުމަށްޓަކައި ސާމްޕަލް ނަގަންޖެހޭނެ ކަމަށެވެ. ނަމަވެސް މިއީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނާ ތަނުގައި ވާހަކައެއް ނޫނެވެ. ޔުނައިޓެޑްނޭޝަންސްގެ ސާމްޕްލިންގެ ގައިޑްލައިންގެ ގޮތް ބަލާލުމުން، އެ ގައިޑްލައިނުގައި ބަޔާން ކުރަނީ؛

> "A representative sampling procedure can be performed on a population of units with sufficient similar external characteristics (e.g. size, colour). The decision on how to perform it is left to the discretion of the examiner.

މިފަދައިންނެވެ. ވީމާ، މިއިސްތިއުނާފުގެ ގޮތުން ބަލާއިރު ސާމްޕަލް ނަގާއިރު، ހުރިހާ ކުރަންޖެހޭ ކަމަކީ، ބައި އެއްގޮތްވާ ޖުމްލަ ތަކެތި ބަލައި (population) ގެ ތެރޭގައި ސައިޒާއި ކުލަ އެއްގޮތް ތަކެތީގެ ބައިތަކުން އެއްގޮތް ކަމުގައި ވާ ފަދަ ތަކެތި ސާމްޕަލް ނަގާ ގޮތް ބަލައި ކަނޑައަޅާނީ ބަލާ ފަރާތުން ކަމަށެވެ. ނަމަވެސް، ބަރުދަން އެއްގޮތްވާ ތަކެތި ކަމަށް ވާނަމަ، އެއް ސާމްޕަލްގެ ބަރުދަނުން ހުރިހާ ތަކެތީގެ ބަރުދަން ކަނޑައަޅާ ގޮތެއް ވެސް އޮތެވެ. ނަމަވެސް ޖުމްލަ ބަރުދަން ބަލައިގެން ދެނެގަނެވޭނެ ފަދަ ތަކެތި ކަމަށް ދަށު ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ސާމްޕަލް ނެގުމުގެ މިންވަރު ކުރިމަތިލާ ވަކިވަކިން ބަލައިލަން އެތަކެތި އެއްގޮތް ނޫނެވެ.

38. މިއިސްތިއުނާފުގައި ތަތްވަން ކޯޓުން ކުރިން ނިންމާފައިވާ ސާމްޕަލް ނެގުމުގައި ފަރާތް ބަލާއިރު ބަރުދަން ނަގާނެ ގޮތެއް ހުރިކަމަށް، އެއްގޮތްވާ ޖުމްލަ ތަކެތީގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކޮންމެ އެއްޗެއްގެ ވަކިވަކިން ނަންބަރުގެ ޖަގަހައި، ނަންބަރު ޖަހައިގެން އެއްޗަކާއި ނަންބަރު ޖަހަން ކަމުގައި އެއްޗެހި ނަންބަރު ހިމާ އެއްޗެއް ސާމްޕަލްގެ ގޮތުގައި ޖަހައި ކުރުން ކަމަށް ބަހާލާ ކުރެވެއެވެ. ނަމަވެސް މިގޮތުގައި، އެފަދަ ކުރުމަށް ފަހަރު ގޮތުގައި ނަންބަރުގައި މާއްދާއާ ޖުމުލަ ނަމަ ތަކެތީގެ އަދަދުގެ ވިސްނުމަށް ކުރެވޭ އެއްޗެއްގައި

ވަކިވަކިން ނަންބަރު ޖެހުމަކީ ކުރެވޭނެ ވާނެ ކަމެއް ނޫންކަމަށް ބަޔާން ކުރެއެވެ. އެހެންކަމުން، ޑްރަގް ތަހުލީލުކުރާ ލެބުގެ އިމްތިހާނަށް ދޫކޮށްފައި އެއް އުޅުމުގެ މައްސަލަ ބިނާކޮށް، ސާމްޕަލް އިޚްތިޔާރު ކުރެވިފައިވާކަން އެނގެއެވެ.

39. ހަމައެހެންމެ، ތަހުލީލުކުރާ ސާމްޕަލްއެއް ނެގުމަށް އަމަލީގޮތުން ފަސޭހަ ގޮތަކީ ބަލާބަލާފައި، ފުރުން ތަކެތީގެ ބޭރުން ފެންނަ ސިފަތަކަށް ބަލައި، އެއްގޮތް ހުރިހާ އެއްޗެހި ފޮށިއަކަށް އަޅައިގެން ގުރުއަތުން ނަގާ ބިލައިން ސާމްޕަލްއެއް ނެގޭނެ ކަމަށް ބަޔާން ކުރެއެވެ. މިއުސޫލުގެ ބޭނުންކޮށްފައިވާ ތަހުލީލު ކުރަން ސާމްޕަލް ނަގާ ފަރާތުން، ވަސީލަތުގައި ވަކި އެއްޗެއް، ސާމްޕަލްގެ ގޮތުގައި ޚިޔާރު ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ނައްތާލައެވެ.

40. އިސްތިއުނާފުކުރި ހުރަހި މިންގަނޑާއި ގުޅޭގޮތުން އަސާސީ ޝަރުޠުގެ ފަރާތުން އެއްވެސް ވަރަކައްސަލައި، ޖުރީގެ ތަހުލީލު ކުރި ފަރާތުން ސާމްޕަލް ނަގާ ގޮތާމެދު ސާފުވާ ނުކުރެވޭތީއެވެ. ސާފުވާ އެގޮތުގައި ހުރިހާ ޖަމާކޮށް ތަކެތީގެ ތެރެއިން ތަހުލީލު ކުރުމަށް އެއްޗެއް ސާމްޕަލްގެ ގޮތުގައި ނެގު ނުކުރެވޭ. ޖުރީގެ ތަހުލީލު ކުރުމަށް ސާމްޕަލް ނަގާ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރި "black box" އުސޫލުގެ ބޭނުންކުރަނީ؛

> "…after having observed that the external characteristics are the same, all the units can be put in a "black box" (plastic bag or something similar) and *a sample* can be chosen randomly…"

މިފަދައިންނެވެ. ބޭރުން ފެންނަ ސިފަތަކަށް ބަލައި، އެއްގޮތް ހުރިހާ އެއްޗެހި ފޮށި ގަނޑަކަށް އަޅައި، *"a* *sample can be chosen"* މިގޮތަށް ބަޔާންވެފައި، އެކަމަކަށް ފުރި ގޮތް އޮތް ސާމްޕަލްގެ ގޮތުގައި އެހެން އެއްޗެއްގެ ތެރެއިން ނެގުން ތާގެ ނަގާކަށް ސާފުކަން އެނގެއެވެ.

ނިންމުން:

41. ބަޔާންވެދިޔަ ސަބަބުތަކަށް އެހެން ހުރުމުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 190/Cr-C/2020 ޤަޟިއްޔާއިން އަސްލަމް ނާޡިމްގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުކޮށްފައިވާ ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަނޑައެޅުމަށް ބަދަލެއް ގެންނަންޖެހޭ ފާޑުގެ އެއްވެސް ސަބަބެއްނުވާތީއެވެ.

އިސްވެރި ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔު

42. މިމައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ރައުޔާއި އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލްގެ ރައުޔު

43. މިމައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ރައުޔާއި އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ޙުކުމް:

ދެންވަރެ، ބަޔާންވެދިޔަ ސަބަބުތަކަށް އެހެން ހުރުމުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 190/Cr-C/2020 ޤަޟިއްޔާއިން އަސްލަމް ނާޡިމްގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުކޮށް، އަދަބު ކަނޑައަޅާފައިވާ ޙުކުމާއި އެއްގޮތަށް ކަމަށްވާތީ، އެ އަސްލަމް ނާޡިމްގެ ބަދަލެއް ގެންނަންޖެހޭ ފާޑުގެ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މިމައްސަލާ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމްކުރީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރި

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒު
(ރިޔާސަތު)

އިސްވެރި ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު